

550 narak

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 c
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kóriratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, november 23.

Püspöki Ferenc.

Egy elfeledett nevet irunk ide. Olyan embert, a ki tudott egy évszázaddal ezelőtt századokra kiható dolgot gondolni és létesíteni. A kinek alkotása ezrek és ezrek számára hozott áldást és enyhülést és a kiról mégis oly kevesen tudják, hogy valaha élt.

Ma azonban kitör a koporsóból és eget kér. Ma az ő ünnepe üljük, ma az ő érdeme előtt kell a lobogót meghajtani.

Püspöki Ferenc alapította száz év előtt a biharmegyei közkórházat.

Jezsuita szerzetes volt, rendje feloszlása után egyetemi tanár, majd nagyvárad kanonok lett. Száz évvel ezelőtt 17,000 forinttal, akkoriban hatalmas összeggel vetette meg a kórház alapját. Az ő pénze szerezte meg a mostani telket s a Salamon fundációnak akkor rajta állott házáat — hogy mekkora érték lehetett akkor 17,000 forint, annak megítélésére tessék megbecsülni, mekkora forgalmi értéke lenne ma a kórház telkének — s az ő szelleme lelkesített utána megannyi nemesszívű férfit, akik a kórház felvirágoztatására áldoztak.

Három váradai püspök, Miklóssy Ferenc, Lajcsák Ferenc és Szaniszló Fe-

renc, mind nagy alapítványokkal támogatták az egyszerű szerzetesből lett kanonok alkotását. A püspökök példája követőkre talált a káptalan tagjai közt is: Jedlicska Antal, gróf Csáky László, Német József, Löffler János, Delinger János kanonokok ezekkel gyarapították a kórház vagyonát. Ilyen vezérek példája megmozdította a hívők seregét is. Egyháziak és világiak vetélkedtek egymással a kórház támogatásában. Beöthy László alispán egyik ezüst kelyhet adta a kápolnának, a másikat egy egyszerű káplán, Láng Boldizsár. Egy református vallású férfi, Kazinczy Dénes adománya az oltárkép: Lázár feltámasztása. Két más református ur: Kiss Ferenc és Hegyesi Márton a betegek sorsának gondos kezekre bízását vívták ki, mikor az apácák behozatalát erélyesen sürgették s keresztül is vitették. Dr Lukács János és utóda, dr Fráter Imre főorvosok a modern fejlesztésnek apostoli buzgalma bajnokai s mellettük, a jelenkor férfiai mellett ott látunk ismét egy főpapot, Andrassy János kanonokot, a ki a kápolna fenntartására tett nagyobb alapítványt.

Püspöki Ferenc ma boldogan tekinthet alkotására. Olyan követői lámadtak, a kik fölkarolták a nemes célu intézményt s a kor színvonalán tartották. Püspökök, kanonokok, alispán, káplán, egyszerű polgárok és az értelmiség katonái: mind egy táborba gyűltek, a mely

tábor tüze egy volt egyszerű jezsuita nemes lelkéből vett szikrát.

A tábor: a felebaráti szeretet bajnokainak tábora. Nem a reklám-humanizmus itt a jelszó, melynek ambíciója a hirlapi nyugtázás. Az irgalmas samaritánus fenséges példázata, a Megváltó örök tanítása lelkesíti őket: szeresd felebarátodat. Akkor is, ha nem tudja jobb kezéd, mit cselekedett a bal — mert akkor szereted igazán.

A kórház alapítója és jóltevői a felebaráti szeretet megváltó tanának igazi követői. Nevüket elfeledték, de alkotásuk él tovább, fölkeresi a szenvedő, enyhet, életet ad neki s egy megyére árasztja szét áldó melegét. Emlékezzünk meg ma róluk, nem a hiu szokás, hanem az igazság kedvéért. Hadd lássa e város és megye közönsége, kik és hogyan tudnak igazi jótékonyt gyakorolni — s kövessük őket.

—r.

Schönaich Budapesten. Bécsből jelentik, hogy Schönaich közös hadügyminiszter ma délután 3 órakor Budapestre utazott a delegációk tárgyalására.

Fejérváry a királynál. Fejérváry Géza báró, mint fővárosi tudósítónk értesít, ma délelőtt több mint egy óra hosszáig tartó kihallgatáson volt a királynál.

Pártok értekezlete. A néppárt ma este Rakovszky István elnöklésével értekezletet tar-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ultima tule.

Irta: Nansen Péter.

A törzsorvos rendes reggeli látogatását végezte a katonakórházban. Sapkáját mélyen a fölére huzta, bő köpenyét pedig kigombolva, egykedvűen beszélgetett a körülállókkal. Hosszu, nyulánk termetű, sáppadt asszisztense szellemes megjegyzéseivel akarta derűre kelteni haragos arcát. A hátuk mögött az egyik betegápoló haladt, kezében a betegek listájával. A többi betegápolók nagy csoportba verődve, álmosan ödöngtek ide-oda, míg a kórház felügyelője fontoskodó arcot vágva, fölénnyel nézte őket. A fontos főfelügyeletet akként végezte, hogy gyakran befordult a házi gyógyszerárba, hogy hivatalosan meggyőződjék róla, vajjon a betegek valódi oportói aszut kapnak-e inni. Ilyenkor természetesen mindig megdézsmálta a tüzes, isteni nedűt és ettől aztán úgy kipiroslott, mintha paradicsomfoltos lett volna az arca.

A törzsorvosnak nagyon haragos volt a képe. Egy egész sereg új beteget szállítottak be aznap a kórházba. Nagyon fáradt volt, mert privát praxist is üzött és az elmúlt éjjel több ízben is megzavarták legedesebb álmában. Bosszúságában mindegyik katonára ráírt, hogy csak hazudja a beteget. Mint a dühöngő szélvész rohant fel a lépcsőkhöz. Szinte az épület falai is remegtek belé. Berontott az első számú szobába és dühösen ráförmedt az ápolóra, a szegény beteg katonákra, mindenkire, aki csak a szeme elé került.

Atkozódott, szitkozódott, dörmögött és haragos tekintetével mérgesen nézte végig a még mindig élcelődő nyurga asszisztensét. Az összes szolgálatot tevő betegápolót és ápolónőt magához rendelte és amugy katonásan összehozta valamennyit. Kitógasolta, hogy hanyagok, lelkiismeretlenek, lusták, — bitangok és gazemberek! . . . Aztán kategorikusan elrendelte, hogy valamennyi betegnek hideg borogatást és ricinus-olajat kell adni, akár gyomorbaajos legyen, akár a lábát fájlalja.

Mikor az első számú teremben vége volt a hivatalos látogatásnak, a huszonhetes számú szoba került sorra. A törzsorvos ment elől, utána pedig kísérete sompolygott. Amint benyitott az ajtón, egyenesen az első ágytakartott, ahol egy tüdőgyulladásban megbetegedett katoná feküdt. Szemeit behunyta. Homlokán verejtékcseppek gyöngyöztek és sáppadt arca a kiserkedő szakálltól sötétszürkének tetszett.

— Alszik? — kérdezte a törzsorvos szigorú hangon.

— Nagyon gyöngye, — felelte a betegápolónő félénken.

— Hm, hm . . .

Az orvos odament az ágy fejéhez és az odaakasztott céduláról leolvasta, hogy mennyi volt reggel a beteg hőmérséke. Kis szünet után aztán békés, szelíd hangon szólt az ápolónőhöz.

— Jól aludt ez éjjel Hansen?

— Nem, törzsorvos ur. Egész éjjel eszméletlen kívül hanykolódott az ágyában. Egyre csak az anyja után kérdezősködött.

PFAFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigoruan szabott árak mellett.

tött. A miniszterek közül jelen volt az értekezleten Andrássy és vége felé Wekerle. Folytatták az 1907. évi állami költségvetés tárgyalását. A belügyi tárca költségvetését egészen letárgyalták és azt néhány felszólalás után Andrássy felvilágosító szavai után egyhangulag elfogadták. — A függetlenségi párt is ma este értekezletet tartott, amelyen a párt letárgyalta a még hátralevő költségvetést. Az egyes tárcáknál több felszólalás történt, amelyekre az illető miniszterek megnyugtató felvilágosításokat tettek.

Visontai előadói javaslata. Visontai javaslatát egyrészt Fejérváry miatt, másrészt a király miatt újra kell szövegezni. A javaslatban ugyanis többször benne van: »őreg király,« a vége pedig tósztyszerű.

Az állami alkalmazottak létszáma. Érdekes kis füzetet osztottak szét ma a képviselőházban. Amely tartalmazza azt, hogy mennyi hivatalnokot tart el a magyar állam. E füzetből megtudjuk, hogy 1906-ban 238.068 volt az állami tisztviselők száma. Az 1907-iki költségvetésben ez a szám már 247.432-re emelkedik, ami 9664 szaporodást jelent. Ha meg az 1904. évi tisztviselő-létszámmal hasonlítjuk össze a maikat, akkor ez a szaporodás 21.331. A miniszteriumok közt a létszám ekként oszlik meg: Miniszterelnökség 94. Őfelsége körüli miniszterium 23. Horvát 13. Belügyi 14.963. Pénzügyi 63.377. Kereskedelmi 123.822. Földművelésügyi 11.567. Vallásügyi 14.222. Igazságügyi 15.232. Honvédelmi 4238. Legfőbb számszék 76. Közigazgatási bíróság 105.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 23.

Elnök *Fusih* Gyula az ülést 10 órakor megnyitja, felolvassa az elnöki előterjesztéseket és irományokat.

Wekerle Sándor miniszterelnök a kormány 1906. évi működéséről szóló statisztikát nyújtja be kiosztás végett.

Az orvos sokáig, szólanul állt az ágy mellett és elgondolkozott. Mikor észrevette, hogy a beteg fáradtan felnyitja szemait, mosolyogva szólt hozzá:

— Jó reggelt kis Hansen! Megismersz?
— Igenis, törzsorvos ur.
— Hát a kis Hansen igazán olyan nagyon vágyakozik az anyja után? Nos, hát irjunk-e a mamának, hogy jöjjön ide?

— Igenis, törzsorvos ur.
— Hol laknak a szüleid?
— Igenis, törzsorvos ur.
— Hát nem tudod, hogy melyik kis falucskából kerültél ide, kis Hansen?

— Az anyámat . . . az én édes, jó anyámat hozzátok ide! . . .
— Nem tudja senki a legénység közül, hogy hol laknak Hansen szülei? — fordult a törzsorvos a körülállókhoz.

— Nem, törzsorvos ur! — felelte az egyik betegápoló. — Mads Hansen az egyedüli, aki abból a kis faluból való. És senki sem tud többet róla. A többiek azt mondják, hogy min-

Következik az 1907. évi költségvetés részletes tárgyalása.

Demokraták és nemzetiségiek.

Az udvartartás költségeinek tételénél *Vázsonyi* Vilmos szólal fel. Nem hagyhatja szó nélkül a Polit beszédét kísérő sajtókommentárokat. Egy esti lap azt írja, hogy Polit egy kész szövetekezést jelentett be a demokraták, nemzetiségiek és szocialisták részéről. A naplóban nem találja Polit beszédének idevonatkozó passzusát. Ez egész tehát írói fantázia szüleménye. Akárcsak azt mondanák, hogy szóló a vatikáni nagykövetségre aspirál. (Derűtség) Meggyanúsítást lát ebben. Különbben Polit a nemzetiségiek számára foglalta le a demokratizmust. — Hamis Polit azon állítása, hogy aki nemzeti-ségi, az demokrata is. Ellenkezőleg a demokratizmus nem a separatizmus.

A nemzetiségi separatizmuson nem alapozik a demokrácia, hanem az elnyomók és elnyomottak viszonyán, az elnyomottak küzdelmén az elnyomók ellen.

A nemzetiségiek legnagyobb ellenségei a demokráciának, mert a nyomorgókat, mint nemzetiségeket izgatják és nem törődnek anyagi bajaikkal. A nemzetiségi képviselők legnagyobb kárára vannak népüknek, de a demokráciának is. Nem azért szenved az oláh, szerb polgár, mert oláh, vagy szerb, ép úgy szenved a magyar polgár is. Mint nemzetiségi párt, nem lehetnek demokraták, mert csak blamálják a demokratikus elveket. Legjobban tennék a nemzetiségiek, ha eltűnnének a házból mint nemzetiségiek. A demokrácia nemzeti hagyomány, bűn azt magyarellenesek által lefoglalni.

Hodzsza Milán: Ki az a magyarellenese? A padot veri). Ki az?

Vázsonyi: Maguk, kik a demokrácián kulturmérgezést követtek el. Kötelessége bejelenteni, hogy a magyar nemzet törekvése a demokrácia útján érvényesül csak. (Ugy van, éljenzés.)

Az udvartartás.

Ugron Gábor: A magyar királyi udvartartásról szól. Mi olyan összeget fizetünk mint Ausztria és az udvar egészen osztrák. Régen a bécsi udvartartásban magyarok is voltak. Mióta külön állami életet élünk, valamint alsóbb rendű udvartartásunk van, azóta ötelsége személye teljesen idegenek által van környezve,

akik ellenségei a magyar állam kiépítésének és fejlődésének.

Felkiáltások: Ugy van!

Ugron Gábor: Minden állam azért ad hatalmat a fejedelemnek, hogy abban a saját nemzeti hatalma legyen összpontosítva s nemzeti államnak mindenütt van betolyása a királyra. Más országok már szétarabolva voltak, mikor Magyarország már egységes, önérzetes, erős állam volt. Mióta Magyarország nem öncél, mióta kiszarolható tartománynak tekintik, újra küzdelem életünk és az udvar ellenségünk; minden törekvésünknek gátat vet. (Ugy van!) Hisz még most is őrt állnak a trón körül a mult árnyai. Es azok is akiket tőlünk a király mellé küldöttek, az ellenségeink közül valók.

Felkiáltások: Ugy van!

Ugron Gábor: Lehetetlenség, hogy közjogi elveink dacára egy teljesen ellenséges udvartartás álljon felettünk. Kéri a kormányt, hogy ha son az önálló magyar udvartartás és az uralkodó házat, illetve annak tagjait nyilvánított hivatal létesítésére. Különbben elfogadja a költségvetést (Helyeslés.)

Hodzsza Milán: Személyes megtámadtatás címen visszautasítja *Vázsonyi* támadását, aki szerinte maga követte el a hullamérgezést a demokrácián.

Papp Cs. István: Szintén válaszol *Vázsonyi* szavaival s igaztalannak mondja azokat.

Vázsonyi Vilmos: *Hodzsza* és *Papp* szavaival reflektál. Felfedte a nemzetiségi párt-ról, hogy az nem csak nemzetiségi, hanem felekezeti is.

Papp Cs. István: Visszautasítja *Vázsonyi* szavait.

Ezután az udvartartás tételét megszavazta a Ház. A függetlenségi képviselők nagy része az ellen szavazott.

Az alelnökök fizetése.

A képviselőház tételénél

Pop Cs. István indítványt tesz az alelnöki fizetések eltörléséről. *Rakovszky* István alelnök egy régi beszédét idézi, melyet még a szabad-élvü kormány idején mondott s melyben nagy hévvel dörgött az alelnöki fizetések ellen. Hisz, hogy *Rakovszky* közben nem változott meg a gondolkozása.

Wekerle Sándor: Az alelnöki fizetések-ről szól. Az a nézete, hogy a közéletben sok az olyan funkció, melyért nem volna szabad díjazást eltoadani. Az alelnöki állás azonban

— Igazán csodálom, hogy ennyire javult a kis Hansen! Nemsokára talpra állitjuk majd és olyan derék katona lesz belőle, mint amilyen mostanáig volt. Csak az a fő, hogy minél jobban táplálkozzék. Mondd csak Hansen, nem kívánsz valami jó falatot, vagy valami italt?

A beteg révedező tekintettel nézett az orvosra.

— No, gondolkozzál csak, nem izlenék-e valami? Ne resteld fiam, mond csak ki, bátran. Hisz az ország fia vagy és az ország nem fűsvénykedik, ha egy derék katonájának az egészségéről van szó. Nohát, mit szólnál a jófajta aszu-borhoz?

— N . . . nem kell . . .
— Vagy talán konyakot szeretnél inkább? Azt sem? Hát sört? Vagy forralt bort?

Hansen egykedvűen hallgatta az orvos ajánlatait, aki a többiekhez fordulva, megkérdezte tőlük, hogy nem tudják-e, mit szeret Hansen a legjobban. Senki sem tudott utbaigazitást adni.

Ujonnán nyílt üzletemben,

a mely fővárosi mintára van berendezve, raktáron tartom a legizlésebb kalapokat, fehérneműeket, nyakkendőket és mindennemű uridivat cikkeket. — Férfi fehérneműeket és angol női ingblousokat mérték után készítek.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Lukács Aladár

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA.

Az Orsolya-apácák új bérpalotájában.

aligha tekinthető ingyenes szolgáltatnak. Tömérdek kötelezettség és dolog jut rá, sok reprezentációs költséggel jár és ez mind áldozat gyanánt nem kívánható. (Zaj.) Nem olyan nagy összegekkel jár, hogy az államháztartás egyensúlyára veszedelmes lehetne s kéri a tétel fenntartását.

Asz elnök: Elrendeli a szavazást. A Ház nagy többsége az alelnöki fizetések fenntartása mellett szavazott. A függetlenségi párton körülbelül tizen szavaztak Pop Cs. István indítványára.

A képviselőházi és főrendiházi nyugdíjak tételénél

Vlád Aurél a főispánok nyugdíjáról kezdett beszélni.

Asz elnök: A képviselő ur itt nem beszélhet erről a kérdéstről.

Vlád eláll a szótól.

A tételt megszavazták.

A közösgyi kiadások tételénél **Ugron Gábor** a közös számszék eltörlését kívánja. Legyen külön magyar, külön osztrák számszék.

Wekerle azt feleli, hogy erről két javaslat is van, de mivel róla úgy is azt mondják, hogy sokat ígér, keveset ad, tehát nem is igéri, hogy a javaslatot beterjeszti.

Szünet után.

Vlád Aurél a miniszterek és főispánok nyugdíjának eltörlését javasolja.

Wekerle ellenzi. A kivételes miniszteri nyugdíjat nem helyesli, de hogy a miniszterek egész működésüket az országnak szenteljék, azután pedig anyagi gondjuk legyen, az nem teveli meg a demokráciának. A tételt elfogadták.

A horvát belbiztosításnál **Batthyány Tivadar** gr. a Horvátországban való új szellemről beszél. Mióta a koalíció van uralmon, azóta van Horvátországban sajtószabadság.

Vajda Sándor: A szociálista és demokrácia győzött.

Batthyány: Önök, kik a szociálistákkal szövetségbe, ne beszéljenek. Láttuk, hogy a szociálisták megostromolták a hazafias hírlapok szerkesztőseit. Mi egyet fogunk érteni a tótokkal, románokkal, szerbekkel, de önökkel soha. (Eljenzés.)

Követeli Dalmácia visszacsatolását. (Eljenzés.) Bizalmat szavaz a horvát miniszternek.

Fosipovich Géza horvát miniszter megköszöni. Kötelességének tartja Horvátország és Magyarország közt a testvériséget ápolni. (Eljenzés.)

— Csak gondolkozni kell majd kisütjük valahogyan. No, ez igazán különös lenne, ha Hansen volna az első betegem, akit nem tudnék alkohollal kigyógyítani!

Mindenféle fajta pálinkát, likőrt, bort sorolt fel, de Hansen egyiket sem kívánta. Végre ezt a kérdést vetette föl:

— Arak-puncs, ez talán jó volna, ugy-e Hansen?

A beteg ajkai mosolyra nyitak és arca szelid örömtől sugárzott, mintha egy rég letűnt karácsonyi álomkép elevenedett volna meg beteg képzeletében. Ajkai megrándultak és bágyadt lelkesültséggel ismételte az orvos szavait:

— Igen, arakot, arakot?

— No, hál' Istennek! — kiáltott fel az orvos meglepődötten. — Hát mégis csak eltaláltam az izlésedet, ugy-e kis Hansen? . . . Larsen, jegyezze csak fel, hogy Mads Hansen egy üveg arakot kap. Ön pedig — szolt a betegápolónőhöz — gondoskodjék róla, hogy Hansen annyit igyék a likőrből, amennyit csak akar. És maga, Halaki, egész délután itt fog maradni mellette és szórakoztatni fogja Hansent, érti?

Azzal az asszisztenssel odébb állott az ágytól és suttogó hangon mondta neki:

— Tudja az Isten, mennyi kellemetlenségünk lesz e miatt az egy üveg arak miatt! Ezt

Hodssa Milán személyes felszólalása után

Vajda Sándor mondja: Ezen Ház megszavazza majd a felemelt ujonclétszámot is. (Nagy zaj.)

Lengyel Zoltán: Ne rágalmazzon!

Elnök felszólítja Vajdát, hogy ne gyanusítson. (Eljenzés.)

A tételt elfogadták.

A miniszterelnökség tételénél **Bánffy** sajnossnak mondja, hogy a királyt kivéve alig tud valaki a dinasztában magyarul. Meg kell követelnünk, hogy mindenki tudjon.

Ezután a kisebb tárcák költségvetését elfogadták.

A főrendiház ülése.

A főrendiház ma délben 12 órakor tartotta ülését **Dessewffy Aurél** gróf elnöklésével. Az ülésen alig voltak tizen jelen a főrendek közül.

Szterényi reflektált Zselénszki tegnapi támadására. Egy fillért sem használt fel törvénytelenül, Nema titkolja szerepét sem, melyet az alkotmányellenes kormány alatt játszott. Mindig a kibontakozást szolgálta. Tanuként idézi nemcsak a koalíció vezéreit, hanem a Fejérváry-kormányt is. A ujaradi és soproni vasáru gyárakat illeti, a soproni gyár, melyet a gráci verseny juttatott bajba, az aradit is veszedelmbe sodorta, de a szubvenció megmentette és hatalmasan fejlesztette a soproni gyárat. Ha Zselénszky visszaéléseket tud, hálásan fogadja nyilvánosságra hozatalát, de vaktában nem lehet gyanusítani.

Zselénszky azt feleli, hogy nem akart gyanusítani, csak sok helyütt feleslegesnek tartja az iparpártolást.

Kossuth reflektál Zselénszkinék tegnapi szavaira, mely szerint Szterényi az iparpártolási alapot fenekestől kiürítette. Ez magyarázatra szorul. Örvendetes tudomásul veszi, hogy Zselénszky nál ez csak nyelvbólás volt.

Ezután a javaslatot megszavazták. Letárgyalták a külkereskedelmi statisztikáról és tengeri hajózásról és a mérték hitelesítéséről szóló javaslatokat is. Utóbbinál **Nákó** fumei kormányzó javasolta, hogy Fiumétól ne vegyék el a mértékhitelítést. **Kossuth** felszólalása

ugyanis még sohasem rendeltem egy beteg katonának sem.

Aztán ismét odalépett a beteghez, megciorogatta az arcát és elbucszott tőle.

— Nohát, Isten veled, Hansen! A viszontlátásra!

A fejébe csapta a sapkáját és sebtiben megvizsgálta még a többi betegeket is.

Hansen egész délután idogált az arakból és élénken beszélgetett az ápolójával.

Estére, a mikor a halál már ott settenkedett az ágya mellett és Hansen eszméletlenül feküdt az ágyán, az ápoló sietve előhívta az ápolónőt. A mint Hansen megpillantotta az ápolónőt, fölült az ágyában, kitérta karjait, magához ölelte és lázas fejét a keblére hajtotta:

— Anyám! Anyám!

Az ápolónő pedig meg-megsimogatta a szegény Hansen forró homlokát, becézgette, dédelgette és úgy beszélt hozzá, mint egy beteg kis gyermekhez, — mig erőtlenség, élettelenül vissza nem dőlt párnáira.

Boldogan lehelte ki lelkét. Azt hitte, hogy karácsony estéjén, anyjának keblére borulva, édes álom szállt szeméire.

után ezt elutasították. Vége a főrendi és képviselőház ülésének 2 órakor.

A város csatornázása.

Nagyvárad város csatornázási szabályrendeletét a törvényhatóság levette a közgyűlés napirendjéről s visszaadta a tanácsnak, hogy a vízvezetékkel kapcsolja össze s úgy terjessze elő.

Rimler Károly polgármester a szabályrendelet tárgyában értekezletet hívott össze, a melyen részt vettek: dr Molnár Imre, Hlatky Endre, dr Ioványi Gyula, dr Berkovits Ferenc, Mezey Mihály, Rendes Vilmos, Gerő Ármán, dr Radó Ignác, Lukács Ödön, dr Baróthy Ákos, dr Kurländer Ede, dr Halász Lajos, Kószeghy József, dr Adorján Emil.

A megnyitás után **Kószeghy József** ismertette a kérdést. A szabályrendeletben kétféle díj van felvéve, a szennyvíz csatornára a háztulajdonosok a házbérjövedelem után fizetnek, s az esővízcsatornára a közköltő után mindenki 3 százalékat. Felmerült az az eszme, hogy a közköltő helyett házbérfilléreket fizessenek, mint Kassán, ahol a 300 koronán felüli bérjövedelemű házaknál a lakókra vetik ki a házbérfilléreket. A vízvezeték és csatornázás díjait összekötni most nem lehet; később azonban ez sincs kizárva. Ezért most a csatornázási szabályrendeletet tárgyalják le.

Dr **Berkovits** Ferenc a vízvezeték és csatornázási díj együttes kivetését helyesli, hogy ne legyen még egy új adó, azonban most eláll ettől. Kű ön közköltőt ne vessenek ki, hanem évenként a költségvetésben a rendes közköltővel együtt vegyék fel a csatornázásra szükséges összeget.

Dr **Kurländer** Ede a házbérfillér behozatala mellett van. A csatornázási adót közvetlen a bérlőktől szedik be.

Hlatky Endre abszurdumnak tartja, hogy a vízdíjak után is kivetik az adót, holott ez nagy jövedelme a háztulajdonosnak. Így lenne bizonyára a csatornázási díjakkal is. Ha a lakókra külön vetnék ki a csatorna díjakat, akkor is megadóztatnák-e. Ha nem, úgy a vízdíjakat is külön kellene kivetni.

Lukács Ödön részletesen szolt a kérdéshez; ellenzi a közköltő kivetésének elejtését, mert ez áthárítása lenne a csatorna költségek egyrészének a lakókról a háztulajdonosokra. A fillérrendszer igazságtalan volna. A vízvezeték és csatornázás egyesítése káros lenne. Mindkettőnek más a rendeltetése, természeté. Egyesítés esetén nem lehetne pontos gazdasági kezelést kimutatni.

Dr **Molnár** Imre helyesli dr Berkovits indítványát. A vízvezeték és csatornázás egyesítését most senki nem akarja.

Dr **Adorján** Emil a csatornázási díj áthárítását helyesli a lakóra, mert így a más közterheket nem fizetők is hozzájárulnának. A szabályrendeletet elfogadja, de már most hangsúlyozzák, hogy a házbérfillért behozzák a vízvezeték és csatornázás egyesítésével.

Dr **Molnár** Imre szükségesnek tartja a házbérfillér tanulmányozását. Akármint veszik az adókivetést a csatornákra, ez a progressivitás alapján lesz, mert a kis ház után kevesebbet fizetnek, mint a nagy ház után, pedig lehet, hogy a kis ház előtt levő csatorna hosszabb és többbe kerül a városnak. A többletet a nagy házak fizetik.

Lukács Ödön nem tartja arányosnak, hogy a nagy és kis házak után egyforma kulcs szerint fizessenek.

Rimler Károlynak aggályai vannak, hogy ha nem állapítják meg külön a közköltőt a csatornára, minden költségvetésnél nagy vita lesz, s igyekeznek a közköltő emelést elkerülni. Ez teljesen megzavarná a város háztartásának rendes menetét. Hivatkozik e tekintetben a tisztviselők fizetésrendezésére.

Dr **Berkovits** Ferenc ezuttal ismét a közköltő természetét fejtegeti. Évenként beállítják a rendes költségvetésbe, hogy mibe kerül

a csatornázás s ha szükséges lesz, emelik a közköltöt.

Dr Molnár Imre elismeri a polgármester aggályainak jogosságát, de a kérdés elől nem lehet kitérni.

Hlatky Endre nem tartja igazságosnak, hogy ha nem egyszerre építik ki a csatornát az egész városban, mégis az összes adózat fizessék a terhet. Így 10—15 évig is fizet a polgárság egyrésze, anélkül, hogy a hasznát élvezné. Azok fizessék, ahol a csatorna már kész van.

Rimler Károly helyesnek véli, hogy kösse ki a törvényhatóság, mikép öt év alatt az összes csatornákat ki kell építeni.

Dr Hoványi Gyula osztja a polgármester aggályait. A közköltő emeléstől óvakodnak. Fejtegeti a kérdést. A Pece és Párispatak majdnem a fele költségét igénybe veszi a csatornázásra szükséges 3 millió koronának. A szabályrendelet fenntartását kívánja, mindaddig, míg a házbérfillérre áttérnek. A költségvetés tárgyalásánál nyíltan meg kell mondani, ebben az évben ezt és ezt a csatornázási részletet kívánjuk elkészíteni s erre ennyi költség kell. Berkovits indítványában elmosódik a kérdés, ezért azt nem fogadja el.

Dr Adorján Emil a fizetésrendezésre nem emel közterhet, de ha a tanács oly nagy tervvel áll elő, mint a csatornázás, készséggel megszavazza a közköltő emelését. Berkovits indítványát helyesli.

Köszeghy József ismerteti a dolgot. A csatornázás öt év alatt teljesen elkészül. Első sorban a tisztító és a főgyűjtő, azután a főbb utcák, a Pece és Párispatak lesznek csatornázva. A szennyvízcsatornához csak az illető háztulajdonosok járulnak, míg az esővíz csatornákat az egész város hozzájárulásából építik.

Mivel csak a vélemények meghallgatásából hívta össze a polgármester az értekezletet, a tanácskozást ezután berekesztette.

A százéves kórház.

Az a hatalmas sárga ház, mely átélte a szabadságharc tündöklő és az abszolutizmus sötét idejét is, ma ünnepli meg százéves fennállásának jubileumát.

Millió és millió sohaj száll fel abból a hatalmas fészekből, melybe oly sokan térnek és térnek be. És ki? Kifelé is csak annyian jönnek csaknem egyforma módon. Sokan saját lábukon mentek be és kifele már az orvosi és technika tudománya által kivívott eszközök segítségével tér.

Sokat kocsikon vittek be és örömtől repdeső szívvel siet haza maga erejéből talán boldog családi körbe. És sokan reménykedve térnek be, magukkal vive a lassu de biztosan gyilkoló bacillust, mely megtosztja az embert a világtól, családjától, örömtől és keserűségtől, ezek nem jönnek onnan ki többet a maguk erejéből.

Annak a vén épületnek kápolnájában, de sokszor gyűltek és gyűlnek imára a beteg emberek. Mindnyájan kérve az Istent a nagy Alkotót, hogy engedje meg nekik a más napot, vagy az estét elérni.

Es ezek az imádkozók hányszor tapasztalták, hogy mellőlük el-el maradozott egy-egy beteg, akinek helyét ujak foglalták el, mert az előd talán épen, egészségesen távozott, vagy pedig megölte betegsége.

Ott abban az ünneplő nagy házban ép úgy dolgoznak, mint egy óriási gyárban, csak a munka más. A munka olyan, melytől megdöbben az ember: küzdelem, sokszor diadalmas harc a halállal.

A leghumanusabb intézménynek mondhatjuk a kórházat, mely most már alkalmat

nyújt mindenkinek arra, hogy beteg szervezetét gyógyíthassa.

Nékünk biharmegyeieknek 100 éve, hogy van rendes kórházunk. Száz évvel ezelőtt tették le alapját a most jubiláló épületnek. Ezt az időt méltóképen kívánja megünnepelni a kórház vezetősége. Ebbe az ünneplésbe bele fogják vonni a betegeket is.

Biharvámegye ez alkalomból rendkívüli közgyűlést fog tartani. A közgyűlés programját már közöltük.

A kórházi ünnepélynek műsora a következő:

1. Reggel a kórházi kápolnában szentmise, tartja Széchényi Jenő apátkanonok.
2. A fő-utcai kórházi épületen az emléktábla leleplezése. A beszédet tartja dr Fráter Imre igazgató főorvos.
3. Hymusz. Gerencsér József vezetése mellett, énekl az ev. ref. énekkar.
4. Disközgyűlés a vármegye székházában. Emlékbeszédet mond Hegyesi Márton. Az ünnepélyt este bankett reke-zti be.

A kórház igazgatóságától nyert információk szerint az ott fél 10 órakor kezdődő ünnepély nyilvános lesz, melyen az igazgatóság szívesen lát minden érdeklődőt.

Még az ünnepélyre való készülődés alkalmával özv. Terpesti Markovits Vincéné szül. Zsenay Markovits Vilma 10000 koronás alapítványt tett. Az alapítvány évi kamatai az oly szegénysorsu betegek felsegélyezésére lesz fordítandó, akik télvíz idején hagyják el a kórházat és semmi támaszuk nincs. Az alapítvány esetleg megmaradó kamatait az amputált betegek amputált végtagjait pótló műszközökre kell fordítani az alapító levélnek értelmében.

A kórházban tartandó ünnepélyt Biharvámegye rendkívüli közgyűlése fogja követni.

UJDONSÁGOK.

«Az Ország» megszűnt.

Kitör a keserűség az emberből. Már a kiből kitör.

Tudjuk, hogy sokan vannak, kik »Az Ország«, napilap megszűnésének örülnek. Azt meg látjuk, hogy sokan vannak, kik »Az Ország« léte, vagy nemléte iránt közömbösek voltak és maradtak.

Es ez a baj.

Baj pedig nemcsak »Az Ország«-ra, mely tegnapi utolsó számában a támogatás hiányát adja megszűnése okául; hanem a hazára is, melynek a tisztesség szellemi fegyvereivel állott hűséges szolgálatában.

Anélkül, hogy más nemes irányu, magas nivóju s kitünő technikájú hírlapjainkat kibebíteni akarnánk, őszintén sajnálhatjuk »Az Ország« megszűnését. Abban az időben indult meg, midőn nagyon kevesed magával volt az igaz Magyarorságnak és politikájának propagálója s az I. évfolyam 280 ik és utolsó számaig az is maradt.

Hogy különös iránya miatt is szükség »Az Ország« létezésére, ezt az mutatja, hogy megszűnése után nincs egyetlen külön arra a célra szolgáló lapja a magyar gazdasági érdekek, mely minden erejét ennek védelmére s előmozdítására szentelné.

Minden iránynak megvan ma a lapja, kereskedelemnek, iparnak, szocializmusnak, — csak a magyar gazdák lapjának kellett meg-

bukni. Pedig ha érdeke nagy Magyarországnak a jó ipar, a tisztességes kereskedelem, a munkások jóléte, akkor talán csak nem lesz az ország jó érdeke ellen a magyar nép gazdasági megerősödését célzó agrarizmus sem!?

Vagy ennek tudatára nem ébredt volna még az a nagy tábor, a magyar gazdaközönység, melynek erejéből erősödik munkásjólét, kereskedelem és ipar?!

Az él, aki öntudattal él, s a magyar gazdaközönység is akkor fog kezdeni éledni nyomott helyzetéből, ha öntudatra fog ébredni s újra létbe fogja hívni »Az Országot«.

Ha még nem volna agrár lap, most kellene alapítani, nem pedig megbukni hagyni.

Eljöhet még annak az ideje, mikor ezt a magyar gazdák még jobban fogják érezni, mint akár most, de nem lesz-e akkor még később, mint most? (m.)

* A v.olaszi-i plébános beiktatása

A nagyváradi olasz r. kath. egyház új plébánosának Imrik Sándor Zoltánnak ünnepélyes beiktatása holnap, vasárnap délelőtt 9 orakor lesz a v.olaszi-i plébánia-templomban. A nagyváradi kath. kör választmánya tegnap délután tartott ülésén elhatározta, hogy tekintettel ama körülményre, miszerint a kör székhelye, valamint a kör helyisége az olasz-i plébánia területén van, az új plébános ünnepélyes beiktatásán testületileg részt vesz s a beiktatás és szent mise végeztével testületileg tiszteleg az új plébános előtt, Dus László világi elnök vezetése alatt. A tisztelegésben a választmányon kívül a kör tagjai is részt vesznek. Ez okból az elnökség felkéri a kör összes tagjait, hogy a tisztelegésnél a választmányhoz minél nagyobb számban csatlakozzanak.

* **Kinevezés.** A nagyváradi királyi ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló ítélőtábla kerületébe Lukács Akos nagyváradi lakos. végzett joghallgatót díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

* **A miniszterelnök neje palotahölgy.** A király Wekerle Sándor miniszterelnök nejének, szül. Parnói Molnár Gizellának a palotahölgyi rangot és előjogokat adományozta

* **A megye rendkívüli közgyűlése.** Biharvámegye ma rendkívüli közgyűlést fog tartani, melynek 3 tárgya van és pedig a biharmegyei közkórház 100 éves fennállásának megünneplése. Továbbá a vármegyei alkalmazottak illetményeinek megállapítása és végül a távbeszélő hálózat kiterjesztése. Mind a három tárgy igen fontos és bizonyára népes közgyűlés fog velük foglalkozni. Különösen a második tárgy, a vármegyei alkalmazottak illetményeinek megállapítása fog élénkebb vitát provokálni. Ugyanis a kórházi tisztviselőkről a fizetési reform nem tesz említést, halott a vármegye még 1904-ben megyei tisztviselőknak ismerte el a kórházi tiszteket is. Bizonyára nem fogják elhallgatni a megyebizottsági tagok szó nélkül e mellőzést, mert a kórházi tisztviselők jelenlegi fizetése oly hihetetlenül kevés, hogy abból a mai drága viszonyok közt alig lehetséges megélni. A közgyűlésen valószínűleg jelen lesz gróf Tisza István is. A közgyűlés 11 órakor a megyeháza nagytermében lesz megtartva.

* **Bozóky Béla betegsége.** Riasztó hír terjedt el tegnap délután városszerte Bozóky Béla államvasuti főmérnökről. Bozóky Béla, aki korához képest fiatalos erejéről és jó kedélyéről volt városszerte ismeretes, tegnap d. u. szokott sétájára indult. Amint a l. sz. püspökség jószágigazgatóságának épülete elé ért, hirtelen a szívéhez kapott s szótlanul összeroskadt. A szerencsétlenül járt főmérnö-

köt azonnal a kórházba szállították, ahol dr Fráder Imre főorvos műtétet hajtott végre rajta, s konstata, hogy a beteget jobb oldali szélhűdés érte. A műtét következtében Bozók jobb lett, eszméletét visszanyerte, de beszélni még nem tud. A gyorsan előhívott családtagokat mélyen megdöbbenette a váratlan eset, amely az egész városban igaz részvétet keltett. A beteg állapota később egyre jobbra fordult.

* **Uszoda a Városligetben.** A napokban volt szó az uszoda építés kérdéséről s a főmérnök már akkor jelezte, hogy az uszoda terve kész. Tegnap be is nyújtotta a tanácshoz az uszoda terveit és költségvetését, Kőszeghy József főmérnök. Az uszodát a város a tervek szerint a városligeti tó felső részébe építené beton és cement medencékkel, villamos erő hajtással. Az összes szükséges épületek, kabinok a modern kényelemnek megfelelően. Külön lenne a férfi és külön a nő uszoda. A költségek 50,000 koronára vannak felvéve.

* **A székesegyház restaurációja** kicsi híján be van fejezve kívülről. A festéssel teljesen elkészültek, néhány nap óta a baloldali toronysisakon is ott ragyog az ujonnan aranyozott kereszt. A homlokzat restaurációja egy kis meglepetést hozott. Kisült t. i., hogy mind a három ajtó kerete *termésköböl* való, sőt a középső ajtó felső cimer pajzs díszes s a homlokzat összes oszlopfejezetei, kapitelljei is. Ezek közül a jelenlegi restauráció alkalmából a *főajtó* keretét meg is szabadították sok esztendő vakolat és festék burkától, úgy hogy az most eredeti fehér kő színében pompázik s ad némi monumentális színezetet a homlokzatnak. Kár, hogy valamennyi kő alkatrészrel nem ez történt, a többi között az egész székesegyház alján körülutató lábazattal (sockel), melyről szintén kisült, hogy köből van s nem téglából. A régi várban állott székesegyház merő *termésköböl* épült, de mikor, a XVIII. század derekán ezt a mostanit építették, akkor nem sok érzék volt már az igazi emlékszerűség, monumentális jelleg iránt. Téglából épült az egész nagy mőles. Annyi azonban mégis volt, hogy legalább néhány tagozatot köből készítették, melyet a későbbi barbár izlés azzal a rettenetes sárga színnel takart el sok esztendőre.

* **Hirdető oszlopok felállítás.** Rosenblüth Samu újidéki hirdetőoszlop vállalkozó ajánlatot tett Nagyvárad városának, hogy a város területén hirdető oszlopokat állít fel s 20 évi kizárólagos jogért összesen 8000 koronát fizet. A tanács az ajánlatot nem fogadta el, hanem véleményt kért a főmérnöktől Kőszeghy József főmérnök beterveztette javaslatát. Ajánlatokat kért a gyárosoktól hirdető oszlopok felállítására s a legmegfelelőbbnek tartja Ostl Antal budapesti gyáros ajánlatát, aki 400 koronáért megtelelő díszes vasoszlopokat szállít, amelyek beállításával együtt 420 koronába kerülne darabonként. A főmérnök 12 darab ilyen oszlop felállítását ajánlja a város legexponáltabb pontjain. A 12 oszlop 5880 koronába kerülne, amelynek évi amortizációja 980 korona. A főmérnök javasolja, hogy mielőtt az oszlopok felállítása kérdésében határozóznának, előbb a jövedelmezőségről szerezzenek adatot. Hirdessenek pályázatot 3 évi bérletre, évi 1200 korona bérösszeg kiírásával.

* **Kinevezés az államvasutaknál.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter a nagyvárad vasutasok közül 1906. évi november 1-től számítandólag a következő előléptetéseket és kinevezéseket határozta el:

Előléptetett a IV. fizetési osztály 2-ik fizetési fokozatából ugyanezen fizetési osztály 1-ső fizetési fokozatába Grenczy Béla ellenőr, Bagossy Béla ellenőr, Polgár Sándor mérnök.

A IV. fizetési osztály 3-ik fizetési fokozatából ugyanezen fizetési osztály 2-ik fokozatába előléptetett Salkovics Pál ellenőr. Végre a VI. fizetési osztály 2-ik fizetési fokozatából ugyanezen fizetési osztály 1-ső fizetési fokozatba előlépett Gorny József hivatalnok.

* **Az idegen gyártmányokkal üzött visszaélések ellen.** Az osztrák ipar minden alkalmat megragad, hogy készítményeit hamis jelzők, díszítések, hazafias jelmondatok, címerek által magyar gyártmánynak tüntesse fel s így szőza rosz portékát a magyar közönség nyakába. Tagadhatatlanul segítségére vannak ebben az osztrák gyárosoknak a magyar kereskedők, mert csekély kivétellel, a haszon miatt ilyen hazafias jelzésekkel ellátott árukat hozatnak s mint magyar gyártmányt hozzák forgalomba. Ennek a visszaélésnek a megtorlásáról intézkedik most a miniszter. Terjedelmes leiratban hivatkozik a miniszter az ipartörvényre, amely tiltja a cégtáblákon, üzleti nyomtatványokon, árukon a valóságnak nem megfelelő feliratok, jelzők, címerek, jelmondatok stb. alkalmazását s 20—200 koronáig bünteti De ezenfelül az illetőkre a kihágási büntető törvény szerint eljárás is alkalmazandó. Kijelenti most a miniszter, hogy az ilyen áruk, amelyekkel a közönség félrevezetésre céloztatik, elkobandó. Ha a miniszter ezen rendelete a kellő szigorral végre lenne hajtva, nagy szolgálatot tennének a magyar hatóságok a hazai iparnak.

* **Megszökött a hamis bukás elől.** Tegnap délelőtt a legtekintélyesebb nagyvárad nagykereskedők tettek jelentést Berger Ignác és fia bihardiószezi fűszer, vas és fakereskedő cég egyik tulajdonosa Berger Miksa ellen. A fenti cég ugyanis már régebb idő óta tudta fizetéseketelenségét és ennek dacára újabb adósságokat csinált. Berger Ignác és fia ellen Berger Menyhért csődöt kért még e hó 20-án a törvényszéknél. A csődöt azonban a Berger cég főtagja Berger Miksa nem várta be, hanem mintegy 100.000 korona kész pénzzel megszökött. Berger legnagyobb valószínűség szerint Amerikába menekült. Pénteken ugyan, mikor Diószegről eltávozott, azzal az ürügygel ment fel Pestre, hogy az izr. kórházba megy megoperáltatni magát. Ez azonban csak ürügy volt arra, hogy elmenekülhessen, mert később kiderült, hogy Berger nem ment a jelzett kórházba. Legutoljára egy héttel ezelőtt látták Budapesten és azóta nyomaveszett. — Berger Miksára az is kiderült, hogy a vele összeköttetésben levők nevére váltót hamisított, így a többek között Kiss László bihardiószezi földbirtokos nevére is egy 900 koronás váltót számitoltatott le egyik helybeli pénzintézetben. — Berger Miksa elfogatása iránt a rendőrség büntető osztálya az intézkedéseket megtette, a tengeri kikötő városokba valamint Newyorkba is távirati elfogató parancsot küldött.

* **Új vasutvonalak a városban.** A nagyvárad ősi vasutból kiágazólag mellékvágányokat fektetnek le a fűtészeg, Vitéz-utca alsó részén. Ezen mellékvonalak közigazgatási bejárása november 28-án lesz, amelyre Nagyvárad városát is meghívták, hogy képviseltetéséről gondoskodjék.

* **A Biharszilági olajgyár szennyvize.** A mezőtelegi Bihar-Szilági olajgyár 1905. évben készült szennyvíztisztító berendezését a fejlődő gyári üzem folytán megfelelően átalakítani akarja. Biharvármegye alispánja az átalakításra vonatkozó helyszíni tárgyalást december 22-én délután 2 órára Mező-Telegd községhezához tüzte ki s arról Nagyvárad városát is értesítette, azzal, hogy a város képviseltetéséről gondoskodjék.

* **Felhívás az adózókhoz.** A folyó 1906. évre kivetett, érvényesítéssel ellátott s annak idején 8 napi közszemlére kitett összes

adónemek; továbbá a városi adó, utadó és a vízhasználati díj az adókönyvekben előírtak. Míról a város adózó közönsége az 1883. évi XLIV. t.-c. 36. §-ának d) pontja értelmében értesítettik azzal, hogy azok, kik ez ideig nem jelentkeztek évi adójuknak az adókönyvecskéjükbe leendő bejegyztetése végett és pedig: az I-ső olasz kerületbeliek a városi adóhivatal 21. számú szobájában; a II-ik újvárosi kerületbeliek a 15. számú és a III-ik váraljai kerületbeliek a 26. számú szobájában 8 nap alatt jelentkezzenek, mert az igazolatlan mulasztás a fentebb hivatolt törvényszakas értelmében 2—10 koronáig terjedhető pénzbírsággal sújtatik. Nagyvárad, 1906. évi november 20-án. — Városi adóhivatal.

* **Chamberlain megőrült** Londonból táviratozzák, hogy Anglia legnagyobb élő államférfia, Chamberlain megőrült. Chamberlain már hónapok óta teljesen elvonultan élt Allapota egészen reménytelennek látszik. A szemére is majdnem teljen megvakult és beszélni nem tud.

* **Uj harangok Anton.** Az anti református templomban a harangok annyira elkoptak, hogy azok tovább használata már lehetetlenség. A református egyház kérelemmel járult a község képviselőtestületéhez, hogy az új harangok beszerzéséhez a képviselőtestület 2000 koronával járuljon. A képviselőtestület a kérelmet teljesítette, oly módon, hogy a 2000 koronát 5 éven keresztül részletekben fogja törleszteni. A képviselőtestület határozatát tegnap terjesztették be az alispánhoz.

* **Kő a sineken.** Fővárosi tudósítónk jelentése szerint a Kolozsvárról Budapest felé induló 507. számú személyvonat ellen ismeretlen tettesek tegnap könnyen végzetessé válható merényletet követtek el. Karcag állomás közelében ugyanis több mázsányi sulyu követ hengerítették a sinekre. A kolozsvári vonat mozdonyvezetője azonban a nagy ködben is észrevette az akadályt és a vonatot hirtelen megállította, miáltal elejét vette a szerencsétlenségnek. A vasuti igazgatóság a legerélyesebben nyomoz azok után, akik a követ ráhengerítették a sinekre.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.**

x **Ma este a Pannonia szálloda éttermeiben** a 37 gy. ezred zenekara hangversenyt rendez. Kitűnő italok és ételek. Számos látogatást kér tisztelettel Karner Vilmos vendéglős.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: Gróf Hamlet.
Vasárnap d. u. Arany ember este: Vig özvegy.

Károlyi Leona tegnap sürgöny értesítést kapott arról, hogy az édes anyja súlyosan megbetegedett. A lesújtó hír vétele után Károlyi Leona beteg anyja meglátogatása végett elutazott Nagyváradról.

Modern klasszikusok. A modern klasszikusok két kiváló termékét fogja a közeljövőben bemutatni a színtársulat drámai személyete. Az egyik Ibsen Négyüzlő-je a másik Strindberg Apá-ja. A társulat nagy ambícióval fogott hozzá e két mű betanulásához.

Pillangó kisasszony. Szintársulatunk énekes személyzete nevezetes feladatott vállalt. Puccininak a modern olasz mesternek egyik remekét a «Pillangó kisasszony» című operáját akarja Nagyvárad város közönségének bemutatni. Az opera betanítását Rück Károly karmester már megkezdte s így legközelebb érdekes zenei esemény színhelye lesz a Szigligeti színház.

TÁVIRATOK.

A német császár és a cár.

Budapest, november 23. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik, hogy a német császár lakosztálya és a carszkoje seloi palota közt drótalan táviró összeköttetést létesítettek, minek folytán a cár állandó összeköttetésben van a német császárral.

A szerb kölcsön.

Belgrád, nov. 23. Ma kezdte tárgyalni a szkuptsina a szerb kölcsönre vonatkozó kormányjavaslatot. A Pasics-kormány nagy aggodalommal néz a történetek elé. A francia kabinet értesítette a szerb kormányt, hogy a szerb kölcsönt csak abban az esetben fogja a párisi tőzsdén jegyeztetni, ha a Szerbia és magyar-osztrák monarchia közt fennálló kereskedelmi politikai konfliktus elsimul.

MULATSÁG.

A legényegylet kolonbálja. Mindennek végének kell lenni. Már tudniillik a mi véges. A Katholikus Legényegylet kolonjának is ilyennek kell lenni, végének kell lenni, végének kell lenni. De nem fogják elfelejteni azokat a jó magyar táncokat s ildomos fellépést, amit azon tanultak. A kolon végével Katalin estéjén fogják bemutatni ügyességüket a kolonisták a vasárnap este tartandó próbán. Ez a mulatság utolsó is lesz a jövő farsangig, mert közeledik tudvalevőleg az Urjövét, az Üdvözítő születésére való előkészület ideje. Az advent előtt utolsó vasárnapjának utolsó kolon estéje s egyszersmind vizsgabálja este 8 órakor fog kezdőzni az egylet Telekutycai helyiségében november 25-én.

Elmaradt Katalin-estély. A biharmegyei és nagyváradai nőegylet által vasárnapra tervezett tea-estély elmaradt. A mulasztásra az szolgált okot, hogy az estélyen közreműködni szándékozott Károlyi Leona édesanyja haldoklik. A művész e miatt el is utazott Váradról. A tervezett tea-estély e szerint a következő vasárnap lesz megtartva.

Z E N E.

A II. kamarazene-hangverseny a »Kereskedelmi Csarnok« disztermében 1906. november 25-én, vasárnap este 8 órakor lesz megtartva a következő műsorrall:

1. Bach—Busoni: Chaconne. Zongorán előadja Stefániai Imre.
2. Popper D.: Requiem. I. Gordonka: Dr Forray András. II. Gordonka: Smazsenka Ernő. III. Gordonka: Dr Kun Izidor. Zongorakíséret; Vomácska József.
3. a) Chopin: Nocturno, b) Liszt: Szent Ferenc a tengeren, c) Liszt: Tarantella. Zongorán előadja: Stefániai Imre.
4. Dohnányi: Zongoraötös Op. 1. a) Allegro, b) Scherzo c) Adagio quasi andante, d) Finale. Zongora: Stefániai Imre. I. Hegedű dr Barta Andor. II. Hegedű dr Fehér Adolf. Mély hegedű: — Gordonka: Dr Kun Izidor. — Jegyek kaphatók: 6, 4, 3 és 2 koronáért Vidor Manó könyv- és papirkereskedésében.

EGYESÜLETEK.

Jóváhagyott alapszabályok. Az ér-mihályfalvai temetkezési egyesület módosított alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta. A jóváhagyásról szóló értesítést tegnap küldte meg a miniszter az alispánhoz.

Igazságszolgáltatás.

Halálos verekedés.

A nagyvárad királyi törvényszék, mint esküdttörvényszék tegnap fejezte be a köröstarjáni legények bünpörének tárgyalását, akik Róssa János köröstarjáni legényt verekedés közben oly súlyosan bántalmazták, hogy az másnap seibe halt.

Az esküdtek itj Csányi János terhére az erős felindulásban elkövetett halált okozott súlyos testi sértés büntetést állapították meg, míg Lázár Tógyer és Briskán György vádlottakat a halált okozott súlyos testi sértés büntetésben mondták k bűnösnek.

Az esküdtek igazmondása alapján a törvényt alkalmazó bíróság Csányi Jánost 3 évi, Lázár Tógyer és Briskán Györgyöt pedig a 92. §. alkalmazásával 2—2 évi börtönre ítélte. Az ítélet ellen a vádlottak és védőik semmiségi panaszt jelentettek be.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Egy megyei tisztviselőnek. A kérdelt 2 koronás ügy, mely után ön érdeklődik, nem Biharvármegyében történt. De jellemző az idegen vármegyére, melyet azonban nem je ölhetünk meg,

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, november 23.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 23.

Buza április	— — —	14.88	—	14.45
Rozs április	— — —	13.30	—	13.32
Tengeri ápt. 1907	— — —	10.32	—	10.34
Repeze aug.-ra	— — —	26.80	—	27.—
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906. nov. 23-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	116.50
Magyar koronajárdék 4%	— — —	956.0
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	95.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	96.—
Magyar gyeremény sorsjegy-kölesön	— — —	204.50
Tisza za. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	153.—
Osztrák járdék papirban	— — —	90.—
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100.10
Osztrák korona járdék	— — —	117.—
Osztrák járdék aranyban	— — —	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	157.50
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.60
Magyar hitelbank részvény	— — —	814.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	679.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	14.12
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	676.50
Német birodalmi márka	— — —	19.92

London vista	— — — — —	11760
Páris vista	— — — — —	95.45
20 márkás arany	— — — — —	23.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

A város tanácsának 13903—906 sz. határozata folytán értesitem azon nyomdai tulajdonosokat, akik a város részére szükséges nyomtatványok és vámjegyek szállítására pályáznak, miszerint a város tanácsa a nyomtatványokra vonatkozó ajánlatok biztosítására leteendő bánatpénzt 1000 koronára, a vámjegyeket illetőleg pedig 500 koronára mérsékelte, azonban az árlejtési feltételek azon rendelkezését, hogy azon ajánlattevő, aki a vámjegyek szállítását elnyeri, 4000 korona biztosítékot tartozik letenni, továbbra is fentartotta s így ebből folyólag ha mindkét rendbeli szállítást egy vállalkozó nyeri el, úgy ez összesen 5000 korona biztosítékot lesz köteles letenni.

Nagyvárad, 1906. november hó 23-án.

Komlóssy József,

j. és g. tanácsnok, mint az árverelő küldöttség elnöke.

Meghívó.

Az alakulásban levő »Nagyvárad Sana-torium és Vizgyógyintézet részvénytársaság« részvény jegyzői, az 1906 november hó 29-én délután 5 órakor, a Biharmegyei kereskedelmi, ipar és terményhitelbank helyiségében tartandó

alakuló közgyűlésre

tiszteletteljesen meghivatnak.

Az alapítók.

Nagyvárad város katonai ügyosztályától.

21678—1906 sz.

Hirdetmény.

Az 1905 évi ujoncozás elmaradása miatt a békelétszám fentartására az 1888 évi XVIII. t. c. alapján kivételes szolgáltra behívott póttartalékosok segélyezése tárgyában a vonatkozó ministeri utasítás 8-§-a értelmében készített és a segélyezendők névsorát magában foglaló össze-sítő kimutatás a f. évi november hó 21-től ugyanezen hó 28-ig napjáiig terjedő nyolc napra Nagyvárad város katonai ügyosztályánál közszemlére kitétetik.

E körülményt azon értesítéssel hozom az érdekeltek tudomására, miszerint a kimutatást a jelzett idő alatt megtekinthetik, s az ellen irányuló észrevételeiket írásban és okmányolva a kifüggesztés megtörténtét követő 6 nap alatt Nagyvárad város katonai ügyosztályánál beadhatják.

Ugyancsak Nagyvárad város katonai ügyosztályánál adandók be a jelzett határidőn belül azon nőtlen, de különös családi és egyéb méltánylást érdemlő viszonyok alapján segélyre igényt formáló póttartalékosok okmányokkal felszerelt folyamodványai is, kik a fenti kimutatásba nőtlen állapotuk folytán az utasítás értelmében felvehetőek nem voltak.

Nagyvárad, 1906. november hó 20-án.

Darvassy Lajos.
tanácsnok.

Szálloda átvétel!!

Van szerencsém Nagyvárad város és Biharmegye n. é. közönségét és a t. utazó urakat értesíteni, hogy Nagyváradon, a jó hírnévnek örvendő

„Zöldfa“-szállodát

összes helyiségeivel együtt átvettem s a szállodát és éttermet

f. évi november 24-én, szombaton teljesen átalakítva, a t. közönség használatára

megnyitom.

A kávéházi helyiségeket egészen újra berendezve, f. évi december hó elején adom át rendeltetésének.

Mint a most megszűnt «Fekete Sas» szálloda volt bérlelője, kérem t. vendégeim pártfogását új vállalatomhoz is, hol főszólyt helyezek a kényelemre, figyelmes és elsőrendű kiszolgálásra. Kiténő, izletes konyha és tiszta, jó italok a nap bármely szakában rendelkezésre állanak.

A vendégszobákat ujonnan berendeztettem, az emeleti nagy és kis terem ünnepek, lakodalmak, bankettek alkalmából előnyösen kibérelhetők.

Magamat a t. nagyközönség jóindulatába ajánlva vagyok

Kiváló tisztelettel:

HILLINGER MIKSA,

a Zöldfa szálloda bérlelője
Nagyváradon.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tarti raktáron 3 legfeljebb 34 watt fogyasztással, hogy izzólámpa körtéket tással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, hó nályos (matt), színes fényképsz-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett
ivlámpák

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, hővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes

4°/_o-os magyar koronajáradék
és 4°/_o-os magyar jelzalog sorsjegyek
szelvényeit

már november 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Biharmegyei Takarékpénztár.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár,“

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

HIRDE T É S E K

jutányos árban

felvétetnek a

“TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Párizsi világkiállítás 1900 Grand Prix 1896 milleniumi kiállítás
állami nagy arany érem, Hers Concors

Telefon: 280. sz.

Alapítva: 1854.

Első Magyar Részvény-serfözde K Ö B Á N Y A.

Főraktár Nagyvárad és Biharvár-
Megye területére saját házukban Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek czégnél.

Hordókba és palaczkokba fejte forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m.:
ászkok, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör, melyek nem-
csak az ország, de a külföld híres gyártmányait és minőségileg jóval felülmúlják. Fő-
raktárunk a palaczk-osztályra különös gondot fordít s azt a legújabb, legtökéletesebb
üvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Különösen felhívjuk a szíves érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által
ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztes czimkével ellátott különleges palaczkokban
hozunk forgalomba. Ezen gyógyszer nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem ugy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló
eredménynyel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, üdülők, szop-
tatónók, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedőknél, női bete-
gek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedőknél**

Góliát, maláta sör kapható: *Fanky utóda Kiss Károlynál, Kádár János, Friedl és
Förös, Maár és Szabó, Lakatos Julia (Széchenyi-tér), Tisztviselők fogyasztási szövet-
kezete (Uri-utca), Reich Antal, Blaha István, Kern és Petrovics (Fő-utca).*

Kérjünk mindenütt kőbányai Részvény-sört.

Tisztességes kiszolgálás mellett ajánlunk

részletre

kizárólag jobb minőségű ruházati cikkeket.

Tisztelettel

KLEIN GÉZA és ÖDÖN

confectio és divatruháza Nagyvárad, Fő-utca, a Széchenyivel szemben.

Női, leány, és gyermek-felöltöket, valamint férfi és fiu
téli kabátokat és ruhákat készen vagy méret után. Nagy választék min-
dennemű costum, ruha, pongyola és blouz-szövetekben, ugyszintén finom
fekete és világos divatkelmékben. Legnagyobb raktár pamut és cér-
na-vásznakban, kitűnő kanavász. Raktáron tartunk teljes
menyasszonyi kelengyékét minden árban, ugyszintén férfi-, gyer-
mek fehéreneműt, valamint harisnyákat. — Összes szoba-
berendezési cikkek kaphatók, ugymint: ágygarnitúrák,
függönyök, paplanok, matrácok stb.

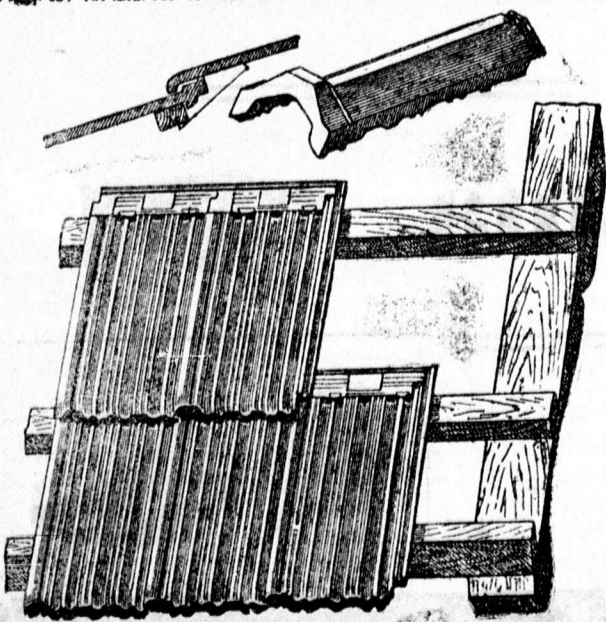
Szőrme áruk, barkettek és trikot alsó szoknyák.

Gyászruhák megrendelhetők, 6 óra alatt elkészített-
nek.

Olcsó árak!

Tessék meggyőződni!

Olcsó árak!

ROSENBERG IZSO

impregnált cementfedélcserep gyára,
Nagyvárad.

Ajánlja kitűnően bevált cementfedélcserep gyártmányait.

Évi gyártási képesség 1.000.000 darab.

Piros, fekete és ceme tszürke színben! Legmesszebb menő szavatosság!

Hófuvásnak és esőnek ellenálló anyag.

Telefon 67. szám.

Jutányos árak!

Telefon 67. szám.